

Život po smrti - ale kdy?

V Novém zákoně je křesťanská naděje pevně založena na vzkříšení mrtvých. Tendence zpochybňovat skutečnost budoucího vzkříšení věřících skutečně vyvolala některá z nejjasnějších a nejsilnějších Pavlových slov. Církvi v Korintu napsal:

“Především jsem vám oznámil skutečnosti, které mi byly sděleny: že Kristus zemřel za naše hříchy v souladu s Písmem, že byl pohřben, že byl vzkříšen třetího dne v souladu s Písmem a že se zjevil Kéfovi (Petrovi) a poté Dvanácti. Poté se zjevil více než pěti stům našich bratří najednou, z nichž většina dosud žije, i když někteří zemřeli. Pak se zjevil Jakobovi a poté všem apoštolům. Nakonec se zjevil mně ... Právě to hlásáme a právě tomu jste uvěřili. Jestliže tedy hlásáme, že Kristus vstal z mrtvých, jak mohou někteří z vás tvrdit, že žádné vzkříšení mrtvých neexistuje? Není-li vzkříšení, pak Kristus nebyl vzkříšen; a nebyl-li Kristus vzkříšen, pak je naše evangelium neplatné a vaše víra také; a ukazuje se, že jsme lživými svědky Božími, protože jsme vydali svědectví, že vzkřísil Krista k životu, kdežto, nejsou-li mrtví vzkříšeni, nevzkřísil ho On. Jestliže totiž mrtví nejsou vzkříšeni, znamená to, že Kristus nebyl vzkříšen, a jestliže Kristus nebyl vzkříšen, vaše víra nemá žádný smysl a vy jste stále ve starém stavu hříchu. Z toho také vyplývá, že ti, kdo zemřeli v Kristově společenství, jsou zcela ztraceni. Jestliže nám Kristus dal naději jen pro tento život, pak jsme ze všech lidí nejvíc k politování” (1 Kor 15:3-8, 11-19, NEB).

Ježíšovo vzkříšení jako základ pro naše vzkříšení

Je nesporné, že tato pasáž obsahuje punc autority a přesvědčivosti, který ve většině současných teologických textů bohužel chybí. Pro první křesťany byla absolutní platnost skutečnosti, že se Kristus po své smrti zjevil živý spolehlivým svědkům, základem jejich víry. Tvrzení, že Kristus nebyl vzkříšen, by znamenalo, že celý křesťanský podnik postrádá smysl. Vzkříšení Krista jako nepochybnitelná historická skutečnost totiž poskytovalo záruku, že

Kristovi následovníci budou žít i po smrti, nebo dokonce smrti zcela uniknou, pokud se dožijí Kristova návratu. Pro Pavla by tedy myšlenka křesťanství bez minulého faktu Kristova vzkříšení a budoucího vzkříšení věřících byla naprostou absurditou. Toto neotřesitelné přesvědčení sdílají všichni novozákonní autoři.

Život po smrti spjatý s koncem časů

V myslích novozákonních autorů byla víra v posmrtný život neoddělitelně spjata s uceleným učením o "posledních věcech" (eschatologii), které je běžnému návštěvníkovi církve zcela neznámé. Významný novozákonní badatel J. A. T. Robinson uvádí, že novozákonní "eschatologické schéma bylo jednoduše mlčky zavrženo, aniž by se z církevního tábora ozval jediný vážný protest... Pro současné myšlení je dnes křesťanská nauka o posledních věcech mrtvá a nikdo se ani neobtěžoval ji pohřbít".¹

To je ohromující přiznání. Je to totéž, jako kdybychom řekli, že podstatný prvek původní víry byl vypuštěn, a nikdo si jeho ztráty zřejmě ani nevšiml! Skutečnost je taková, že apoštolské křesťanství bez své velmi charakteristické nauky o "konci časů" je nepoznatelné. Celý Nový zákon směřuje k okamžiku, kdy se Kristus vrátí, aby na zemi zřídil své království. Současné náboženství, pokud se vůbec na něco těší, očekává, že věřící v okamžiku smrti zažije bezprostřední přítomnost v nebi.

Život po smrti není v nebi

Cílem této studie je ukázat, že Nový zákon předkládá zcela jednoduché a konzistentní učení o životě po smrti v kontextu souvisejícího učení o Kristově návratu (parousie). Oddělit tato dvě témata je z hlediska Nového zákona nemožné a nepochopení jejich vzájemné souvislosti nevyhnutelně vede k nepochopení názoru raných křesťanů.

Jednoduše řečeno, Nový zákon nabízí jednoduchou tezi, že na rozdíl od lidové tradice jsou všichni mrtví ve skutečnosti mrtví, v bezvědomí, "spící", čekající na vzkříšení k životu, ke kterému má dojít v určitém okamžiku v budoucnosti. Tradiční teologie nahradila novozákonní

eschatologii společnosti eschatologií individuální a zdůrazňováním okamžiku smrti učinila ústřední novozákonní učení o vzkříšení téměř zbytečným. Pokud jsou "zesnulí" nyní "v nebi" u Krista, jaký význam může mít jejich budoucí vzkříšení z hrobu? Nový zákon se s tímto problémem nemusí potýkat. Zabývá se pouze "probuzením" do života vzkříšením jako společnou zkušeností, na níž se podílejí všichni věrní zemřelí ze starozákonní i novozákonní doby, a to ve stejném okamžiku budoucího času.²

Nový zákon byl bohužel čten se zcela jiným schématem na mysli. Průměrný čtenář se pokouší na novozákonní dokumenty navrstvit oblíbenou nebiblickou představu, že mrtví jsou v okamžiku smrti při vědomí okamžitě v nebi nebo v pekle. Přesto je překvapivé, jak správně uvádí J. A. T. Robinson: "Nebe" se ve skutečnosti v Bibli nikdy nepoužívá pro cíl umírajících.³

Vzkříšení při Ježíšově návratu

Díky tomu, že si student Nového zákona znovu osvojí původní křesťanský pohled na smrt a nauku o "posledních věcech", bude mít možnost bezprostředněji se podílet na apoštolském smýšlení, které bychom měli považovat za smýšlení samotného Krista. Je vskutku stěží nesmyslné předpokládat, že Pavlovy spisy představují autentický křesťanský pohled, už jen proto, že mnozí z Kristových učedníků byli Pavlovými současníky a on si mohl své učení o tomto tématu ověřit konzultací s nimi. Při vytváření novozákonního pohledu bude opětovně kladen náležitý důraz na vzkříšení při Kristově návratu, neboť tato perspektiva byla tradiční vírou téměř vymazána.

Na podporu dosud vysloveného obecného tvrzení, které je v naprostém rozporu se současnou vírou, bude vhodné dále citovat z knihy Johna Robinsona *In the End God*. Tato skutečnost nějak nepronikla na kazatelnu (alespoň v anglikánské církvi), ačkoli autoři novozákonní teologie tuto situaci zcela zřetelně osvětlují:

"Zájem moderního člověka o křesťanskou eschatologii, pokud se o ni vůbec zajímá, se soustřeďuje na skutečnost a okamžik smrti. Chce vědět, zda ji přežije a v jaké podobě; chce vědět, co může očekávat "na druhé straně", jaké bude nebe,

zda existuje takové místo jako peklo atd.⁴ Je však šokující si uvědomit, jak cizí je tato perspektiva, kterou považujeme za samozřejmou, celému novozákonnímu obrazu, na němž je domněle založeno křesťanství."⁵

Význam slov Dr. Robinsona "na němž je údajně založeno" není možné přecenit, neboť naznačují pozoruhodnou skutečnost, že tradiční myšlení a novozákonní učení jsou naprosto odlišné, a to ve věci tak zásadní pro celé křesťanství.

Naděje království, ne okamžik smrti

Jaký je tedy novozákonní postoj?

"V Novém zákoně totiž bodem, kolem kterého se točí naděje a zájem, vůbec *není okamžik smrti, ale den parousie* neboli zjevení Krista ve slávě jeho království. ...Středem zájmu a očekávání byl po celé novozákonní období den Syna člověka a triumf jeho Království na obnovené zemi. Myšlenky a modlitby křesťanů se soustředily na vládu Pána Ježíše se všemi jeho svatými, nikoli na jejich vlastní vyhlídky na záhrobí. Naděje byla sociální a historická. Již ve druhém století našeho letopočtu však došlo k posunu těžiště, který měl ve středověku vést ke zcela *odlišnému učení*. Zatímco v prvotním křesťanském myšlení byl okamžik smrti jednotlivce zcela podřízen velkému Pánově dni a poslednímu soudu, v pozdějším myšlení se rozhodující stává hodina smrti."⁶

Pronikání řeckých myšlenek

Podstatné je, že k radikální změně myšlení došlo téměř ihned po dokončení novozákonních dokumentů zachycujících apoštolskou víru. Příčinu tohoto posunu, který časem vedl ke "zcela odlišnému učení", badatelé právem přisuzují zavedení helénských, tj. řeckých představ o podstatě duše, které jsou zcela v rozporu s hebrejskými, biblickými názory. Pro současného studenta je zásadní uvědomit si, že zdědil, pravděpodobně bez jakýchkoli pochybností, nebiblický helénský názor. Pokud chce svou víru založit na Kristu a apoštolech, musí tento helénský pohled opustit. Na stránkách Nového zákona totiž najdeme důrazná varování před zaváděním doktrinních myšlenek, které by činily uctívání marným, i když Kristus zůstává předmětem tohoto uctívání: "Marně uctívají, když učí lids-

kým přikázáním". (Mat. 15:9). "Svou tradicí činíte Boží slovo bezvýznamným." (Mat. 15:6). Právě "mnozí" budou v onen den protestovat, že kázali v Kristově jménu, jen aby zjistili, že jejich dílo nebylo Kristem nikdy uznáno: "Mnozí mi v onen den řeknou: 'Pane, pane, copak jsme neprorokovali ve tvém jménu? A ve tvém jménu nevymítali démony? A ve tvém jménu nekonali mnoho podivuhodných skutků? A já jim prohlásím: 'Nikdy jsem vás neznal; odejděte ode mne, vy, kteří pácháte nepravost.'" (Mat. 7:22-23).

Člověk je duše

Oblíbená představa, že dobří lidé jdou po smrti okamžitě do nebe a špatní "na onen svět", vychází z helénské učené, že člověk má nesmrtelnou duši, která z definice nemůže podléhat smrti. Z biblického hlediska však - a Písmo je v tomto bodě zcela konzistentní od Genesis po Zjevení - lidé nejsou od přírody nesmrtelní. Výraz "duše" se totiž používá ve významu "živá bytost" nebo "osoba", která podléhá smrti. Pravdivější by bylo říci, že člověk je duše, ne že má duši. Zvířata jsou také popisována jako duše a duše obecně mohou být "mrtvé" (viz hebrejský originál v Num 6:6). Následující citáty postačí k ilustraci toho, že v hebrejském myšlení je duše smrtelná a že nesmrtelnost je v tuto chvíli vlastní pouze Bohu, nikoliv člověku.

Ezekiel 18:4, 20: "Duše, která hřeší, zemře."

Římanům 1:17: "Ti, kdo trpělivě vytrvávají v konání dobra, usilují o slávu, čest a nesmrtelnost."

1 Timoteovi 6:16: "Pán pánů, který jediný má nesmrtelnost."

2 Timoteovi 1:10: "Kristus vynesl na světlo nesmrtelnost skrze evangelium."

Takové učení je, jak říká J. A. T. Robinson, "teologicky běžné", ale "překvapivě neznámé". "Stále je totiž téměř všeobecně pěstováno přesvědčení, že nesmrtelnost duše je principem křesťanské víry, přestože se opírá o teologické předpoklady, které jsou v zásadním rozporu s biblickým učením o Bohu a člověku."⁷

Spánek smrti

V souladu se svým pohledem na přirozenost člověka popisuje Bible (v obou zákonech) stav

mrtvých slovy, která by bez problémů pochopilo i dítě:

Žalm 13:3: "Osvěcuji mé oči, jinak usnu spánkem smrti."

Žalm 6:5: "Ve smrti neexistuje žádná vzpomínka na Tebe."

Žalm 146:4: "[Člověka] opustí dech, vrátí se do země, v ten samý den jeho myšlenky zanikají."

Kazatel 9:5: "Živí totiž vědí, že zemrou, ale mrtví nevědí nic."

Vzkříšení mrtvých

V pozdějším starozákonním myšlení se objevuje učení o vzkříšení, ale vždy se jedná o vzkříšení mrtvých (nikoliv živých!) ze "spánku" smrti a je to eschatologická událost, která nastane při "konci".

Daniel 12:2: "Mnozí z těch, kdo spí v prachu země, se probudí, někteří k věčnému životu, jiní k hanbě a věčnému opovržení."

Nový zákon, který má své kořeny ve Starém zákoně, potvrzuje stejnou naději:

Jan 5:28-29: "Přichází hodina, kdy všichni, kdo jsou v hrobech, uslyší jeho hlas a vyjdou: ti, kdo konali dobré skutky, ke vzkříšení života, a ti, kdo páchali zlé skutky, ke vzkříšení soudu."

1 Korintským 15:22, 23: "V Kristu budou všichni oživeni. Ale každý ve svém vlastním pořadí: Kristus je prvotina, potom ti, kdo patří Kristu při jeho příchodu."

Mrtví jsou mrtví

V naprostém souladu s touto perspektivou jsou novozákonní výroky o současném stavu Abraháma, Davida a vůbec všech hrdinů Starého zákona:

Jan 8:53: "Abraham je mrtev a proroci jsou mrtví" (řekli zákoníci a farizeové).

Hebreům 11:13, 40: "Ti všichni [starozákonní hrdinové víry] zemřeli, aniž by obdrželi zaslíbení ... aby bez nás nebyli učiněni dokonalými."

Skutky 2:29, 34: "David je mrtvý i pohřbený... **nevystoupil do nebe.**" (Petr).

Je nemyslitelné a odporuje to přirozenému chápání významu slov, že by lidé, kteří takto psali, mohli věřit, že tito hrdinové víry již odešli ke

své odměně "v nebi". Podle Nového zákona byl zatím vzkříšen pouze Kristus, aby se stal "prvotinou těch, kteří zesnuli". (1 Kor. 15:20). Důsledným poselstvím Nového zákona je, že mrtví nyní "spí", což je metafora, která nejpřirozeněji (a eufemisticky) znamená, že jsou prozatím v bezvědomí, v klidu, neuvědomují si běh času a čekají na velký okamžik, k němuž směřuje celý Nový zákon, kdy budou mrtví vzkříšeni a "v mžiku oka proměněni". (1 Kor. 15:52).

Pouze vzkříšení těla?

Pohled na vzkříšení jako na "probuzení" ze "spánku" smrti v budoucím čase je jediný, který vyhovuje spisům Nového zákona. Helénská představa, že duše odchází z těla v okamžiku smrti, je v příkrém rozporu s novozákonním schématem a její zavedení do křesťanského myšlení vedlo k největšímu zmatku. Vždyť jaký smysl může mít schéma, podle něhož je každý umírající křesťan po smrti ihned v nebi (ačkoli "David nevystoupil do nebe"), jen aby byl v budoucnu vzkříšen z hrobu se všemi svými druhy? Pokus o smíření hebrejského a helénskému systému vedl k myšlence vzkříšení pouze těla, což znamená, že duše je již "živá". Takový jazyk je však zcela nebiblický. Výslovně se říká, jak bylo ukázáno, že David sám, celý člověk, není v nebi a že mrtví (nejen jejich těla) spí v hrobě a čekají na vzkříšení (srov. anglické slovo *cemetery* z řeckého *koimeterion* = místo spánku). Nový zákon učí o vzkříšení mrtvých lidí, nikoli o vzkříšení mrtvých těl!

1 Tesalonickým 4

Nejúplnější popis novozákonního očekávání budoucího vzkříšení věrných mrtvých a proměny věrných, kteří přežijí do parousie, je jasně popsán v 1. listu Tesalonickým 4:13-18:

"Chceme, abyste nezůstávali v nevědomosti, bratři, o těch, kdo spí ve smrti; neměli byste truchlit jako ostatní lidé, kteří nemají naději. Věříme, že Ježíš zemřel a znovu vstal: tak tomu bude i s těmi, kdo zemřeli jako křesťané; Bůh je přivede k životu s Ježíšem. To vám totiž říkáme jako Pánovo slovo; my, kteří jsme ponechání naživu, až přijde Pán, nepředejdeme ty, kdo zemřeli; protože na slovo příkazu, za zvuku archandělova hlasu a Božího volání na polnici

sestoupí z nebe sám Pán; Nejprve vstanou mrtví křesťané a pak se k nim připojíme my, kteří jsme zůstali naživu, a budeme uchvázeni, abychom se setkali s Pánem v povětří. Tak budeme stále s Pánem. Utěšujte se navzájem těmito slovy." (NEB).

Z této pasáže je zřejmé, že Pavel si přeje, aby Tesaloničané pochopili, že ti, kteří již zemřeli, nebudou v nevýhodě oproti těm, kteří budou žít až do parousie; taková poznámka je však stěží smysluplná za předpokladu, že Pavel věřil, že mrtví jsou již "v blaženosti" s Kristem.

Potvrzení od učenců

Novozákonní učení o stavu mrtvých můžeme nyní potvrdit odvoláním na řadu autorit novozákonní teologie. Jedním ze standardních textů je *An Introduction to New Testament Theology* (Úvod do novozákonní teologie) od doktora Alana Richardsona, který byl profesorem teologie na Nottinghamské univerzitě. Ten definoval apoštolský názor tak, že svá vzkříšená těla nedostaneme ihned po smrti, ale že "spíme" v Kristu až do parousie. Na podporu svého tvrzení správně citoval 1. Korintským 15,22-23: "v Kristu budou všichni přivedeni k životu, ale každý na svém místě: Kristus je prvotinou, a potom, při jeho příchodu, ti, kdo patří Kristu".

Richardson dále cituje 1. Tesalonickým 4:13-18 (citováno v plném znění výše) a Zjevení 14:13: "Dále jsem slyšel hlas z nebe: 'Napiš si toto: Šťastní jsou mrtví, kteří umírají ve víře Kristově! Od nynějška,' praví Duch, 'si mohou odpočinout od svých prací, neboť si s sebou berou záznam svých skutků.'" Richardson pak vysvětluje, že "pokřtění mrtví, kteří jsou v Kristu, nejsou 'nazí' (tj. bez těla) duchové, protože jsou začleněni do Kristova těla". Dodává, že:

"Hebreům 12:1 ["]jsme obklopeni tak velkým oblakem svědků"] sotva může sám o sobě ospravedlnit názor, že mrtví (tj. starozákonní hrdinové) jsou plně vědomými pozorovateli boje církve proti světu; slova jsou jistě názorným a poetickým způsobem, jak povzbudit křesťany, aby napodobovali statečnost svatých starých časů, zobrazených jako velký aplaudující dav diváků, kteří povzbuzují sportovce k ještě mohutnějšímu úsilí v závodě."

Richardson shrnuje novozákonní pohled slovy: "Celkově lze konstatovat, že krásná metafora spánku nejhodněji vyjadřuje nejhlubší přesvědčení apoštolské církve o těch pokřtěných, kteří již zemřeli."⁸

K otázce, zda je z biblického hlediska vůbec myslitelný přechodný stav bez těla, se Alan Richardson vyjadřuje zcela jednoznačně:

"Svatému Pavlovi, stejně jako všem ostatním Židům té doby, by se pouhé 'duchovní' vzkříšení (mrtvých) zdálo nepochopitelné. Na rozdíl od Řeků Židé nepovažovali člověka za bytost složenou z těla a duše; člověk byl živé tělo. Pokud byl Kristus vzkříšen z mrtvých, musel být vzkříšen v těle. Pavel si tedy nemůže představit ty, kdo jsou vzkříšeni v Kristu, jako ty, kdo existují v beztělesném stavu: mají 'duchovní tělo' (1 Kor 15:44). Duchovní skutečnosti, ať už nebeské nebo pozemské, božské nebo lidské, jsou vtěleny do svých vlastních, jim odpovídajících ztělesnění (1 Kor 15:35-41). Až bude pozemský dům našeho příbytku zrušen, budeme oděni svým příbytkem z nebe, takže nebudeme shledáni nahými (2 Kor 5:1-3), tj. s takovou nahotou, jakou trpí netělesní duchové. *Představa odtělesněné osoby je hebrejské mysli odporná.*"⁹

Nepřítomný v těle (2 Kor 5)

Zbývá se zabývat pouze třemi novozákonními pasážemi, které se samy o sobě a bez ohledu na celou starozákonní a novozákonní nauku o Bohu a lidech používají na podporu tradičního nebiblického obrazu stavu mrtvých. První z nich je 2. Korintským 5:1-8, která by se na první pohled a při čtení s předpojatou představou o tom, co by "měla" říkat, mohla zdát v rozporu s dosud předloženými názory:

"Víme totiž, že kdyby byl zbořen pozemský stan, který je naším domem, máme od Boha stavbu, dům neudělaný rukama, věčný v nebesích. V tomto domě totiž sténáme a toužíme po tom, abychom byli oblečeni do svého příbytku z nebe, neboť když si jej oblékneme, nebudeme nalezene nazí. Vždyť vskutku, dokud jsme v tomto stanu, sténáme, obtěžkáni, protože nechceme být neoblečeni, ale oblečeni, aby to, co je smrtelné, bylo pohlceno životem. A ten, kdo nás připravil právě k tomuto účelu, je Bůh, který

nám dal Ducha jako záruku. Proto jsme vždy odvážní a víme, že když jsme doma v těle, jsme nepřítomni u Pána - chodíme totiž vírou, ne zrakem -, říkám, jsme odvážní a dáváme přednost tomu být raději nepřítomni v těle a být doma u Pána." (2 Kor. 5:1-8, NAU).

Opět jsou užitečné poznámky J.A.T. Robinsona. Poukazuje na to, že:

"Běžně se to vykládá tak, že v jasném rozporu s 1 Kor 15 to znamená, že naše duchovní tělo čeká na to, až si ho v okamžiku smrti oblékneme. H. L. Goudge ve svém komentáři k 2. listu Korintským takovou exegezi dostatečně vyvrací. Trvá na tom, že číst tuto pasáž především jako ... o stavu jednotlivce v hodině smrti znamená vidět ji moderními brýlemi. Stejně jako v 1 Kor 15 se zde svatý Pavel zabývá především situací křesťanů v okamžiku parousie, a právě o tomto okamžiku, a nikoli o okamžiku smrti, je řeč".¹⁰

Odejít a být u Krista (Flp. 1:23)

Druhou pasáží, která může být ve světle tradičního přesvědčení, že rozhodující je okamžik smrti, vykládána nesprávně, je list Filipským 1:23, kde Pavel vyjadřuje svou touhu "odejít a být u Krista". Je třeba poznamenat, že v této pasáži není řečeno, že by se očekávala okamžitá přítomnost u Krista. To by znamenalo podkopání vlastního apoštolova učení na toto téma. Navíc v tomtéž listě, jen o několik veršů později, nacházíme, jak definuje svůj cíl. Bylo jím to, abych "konečně dospěl ke vzkříšení z mrtvých" (Flp 3:11), a tato událost je všude vnímána jako událost, která nastane při parousii (srov. 2 Tim 3:8, kde Pavel doufá, že "v onen den" obdrží spolu se všemi křesťany korunu spravedlnosti). Tehdy také Pavel očekával, že obdrží své slavné vzkříšené tělo (Flp 3:20-21).

Budeš se mnou v ráji (Lukáš 23:43)

Třetím oblíbeným textem, který se používá na podporu lidového názoru, je Lukáš 23:43, kde Ježíš řekl lotrovi na kříži: "Amen, pravím ti, dnes budeš se mnou v ráji." Tato slova mají v rozporu s celým novozákonním učením na toto téma dokazovat, že Kristus očekával, že bude ihned u Otce.

Potíže, které takový názor vyvolává, si hned uvědomíme, když si všimneme, že sám Ježíš

očekával, že bude tři dny a noci mrtvý v hrobě (Mt 12:40), a ne u svého Otce. Ježíš totiž v Janovi 20:17 výslovně uvedl, že v neděli svého vzkříšení ještě nevystoupil k Otcí. Je nepředstavitelné, že by taková prohlášení mohla být učiněna, kdyby byl od okamžiku smrti považován za přítomného u Otce.

Někteří vykladači navrhují řešení, že čárka byla chybně umístěna a že Lukáš 23:43 má znít: "Amen, říkám ti dnes, budeš se mnou v ráji." To dává určitý smysl vzhledem k lotrově žádosti: "Pamatuj na mě, až přijdeš do svého Království", což by bylo uznání budoucnosti. Ježíšova odpověď zní, že už dnes ho může ujistit o místě v onom (budoucím) ráji.

Alan Richardson uvádí, že Lukáš 23,43 "nemůže být v rozporu s obecným novozákonním názorem."¹¹

Je ovšem pravda, že ve dvou novozákonních případech, u Ježíše a Štěpána, byl duch v okamžiku smrti svěřen Bohu. Ale vzhledem ke všem ostatním důkazům je stejně jasné, že duch není synonymem pro vědomě přežívající osobu, ale že se jednoduše vztahuje k "životní síle" a možná také ke zralým dispozicím umírajícího člověka, které svěruje Bohu do chvíle vzkříšení. Není to osoba sama, protože "on [Štěpán] usnul" (Sk 7:60). V hebrejském pojetí dělá duch rozdíl mezi živou a mrtvou duší (oba výrazy jsou pro hebrejské myšlení zcela přirozené). Výraz "mrtvá duše" (Nm 6:6) by měl stačit k tomu, abychom se zbavili pojmu nesmrtelné duše.

Příští okamžik vědomí

Řešení tří citovaných pasáží, které údajně učí o mezipřítomnosti u Krista (mezi smrtí a vzkříšením), spočívá jednoduše v tom, že z pohledu umírajícího bude nejbližší okamžik vědomí, který následuje po ztrátě vědomí při smrti, okamžikem znovuprobuzení "v onen den", slavný den Kristova příchodu. To však nijak nemění skutečnost, že z historického hlediska může uplynout mnoho tisíciletí, než se mrtvým vrátí vědomí při vzkříšení. Mrtví si sami neuvědomují plynutí času, a proto je metafora spánku tak vhodná. V tomto smyslu je zcela možné hovořit o odchodu a bytí s Kristem. Nicméně novozákonní vzkříšení je budoucí vzkříšení ze smrti, mrtvých lidí; nikdy se nejedná o vzkříšení již žijících!

Autority o vzkříšení

S rizikem, že to bude složité, připojíme výroky předních autorit Nového zákona. Nejprve úryvek z jiného díla Alana Richardsons, D. D.:

"Bibliční autoři, kteří se pevně drželi přesvědčení, že stvořený řád vděčí za svou existenci Boží moudrosti a lásce, a proto je v podstatě dobrý, si nemohli představit život po smrti jako odloučenou existenci ("nebudeme nalezeni nazi" , 2 Kor 5:3), ale jako obnovení intimní jednoty těla a duše, která byla lidským životem, jak jej znali. Proto byla smrt považována za smrt celého člověka a výrazy jako 'osvobození od smrti', 'nepomíjivost' nebo 'nesmrtelnost' mohly být správně použity pouze k popisu toho, co je míněno výrazem věčný nebo živý Bůh, 'který jediný má nesmrtelnost'. (1 Tim. 6:16). Člověk v sobě nemá vlastnost nesmrtelnosti, ale musí ji obdržet jako dar od Boha, "který vzkřísil Krista z mrtvých", a odložit smrt jako zahalující oděv (1 Kor 15:53-4), chce-li překonat ničivou moc smrti. Právě skrze smrt a vzkříšení Ježíše Krista byla tato možnost pro člověka (2 Tim 1:10) uvedena v život a potvrzena naděje, že bude účinně překonána zkáza (Řím 11:7), která je univerzálním rysem lidského života."¹²

Dále citát Dr. Paula Althause z knihy *The Theology of Martin Luther*:

"Naděje rané církve se soustředila na vzkříšení v poslední den. Právě to jako první povolává mrtvé k věčnému životu (1 Kor 15, Fil 3:20nn). Toto vzkříšení se děje celému člověku, nejen jeho tělu. Pavel nemluví o vzkříšení 'těla', ale 'mrtvých'. Takové chápání vzkříšení implicitně chápe smrt také jako postižení celkového člověka.... Tak byly původní biblické pojmy nahrazeny myšlenkami helénistického gnostického dualismu.¹³ Novozákonní představa vzkříšení, která se týká celého člověka, musela ustoupit nesmrtelnosti duše. Poslední den také ztrácí svůj význam, neboť duše obdržely vše, co je rozhodující, již dávno před tím. Eschatologické napětí již není silně zaměřeno na den Ježíšova příchodu. *Rozdíl mezi ním a nadějí Nového zákona je velmi velký.*"¹⁴

Můžeme dodat, že se tak rozostřily jasně vymezené obrysy jednoduchého novozákonního programu pro budoucnost a víra byla úspěšně podkopána. Je načase, aby se křesťanský lid vážně zabýval obnovením této jasné vize.

Známý biblista William Barclay říká totéž: "Písmo nehovoří ani o vzkříšení těla, ani o vzkříšení masa."¹⁵ Jeho záměrem je zde poukázat na jemný, ale velmi významný rozdíl mezi tradiční představou, že vzkříšeno bude pouze tělo (protože duše již odešla do nebe!), a novozákonním učením, že ze "spánku" bude vzkříšen celý člověk.

William Tyndale, anglický reformátor a otec anglické Bible, poukazuje na stejnou pravdu. Poukázal na to, že Pavel neutěšoval pozůstalé nadpozemským učením o existenci ducha, ale vedl je k tomu, aby upínali svou naději k příchodu Krista a vzkříšení. (1 Tes. 4:15-17).

Martin Luther

Na závěr uvedeme tři citáty Martina Luthera:

"Pokud někdo řekne, že Abrahamova duše žije s Bohem, ale jeho tělo je mrtvé, je toto rozlišení nesmyslné. Napadnu to. Člověk musí říci: 'Celý Abraham, celý člověk, bude žít'. V opačném případě odtrhnete část Abraháma a řeknete: 'Žije'."¹⁶

Althaus zdůrazňuje, že "Luther obecně chápe stav mezi smrtí a vzkříšením jako hluboký a bezesný spánek bez vědomí a pocitů".¹⁷

"Neboť jako člověk, který usne a tvrdě spí až do rána, neví, co se s ním stalo, když se probudí, tak i my náhle vstaneme v poslední den; a ne-

budeme vědět ani to, jaká byla smrt, ani jak jsme jí prošli... Máme spát, dokud nepřijde, nezaklepe na hrob a neřekne: 'Doktore Martine, vstaňte.' Pak za chvíli vstanu a budu s ním věčně šťastný."¹⁸

Hadova první lež

Výše citované autority ukazují, že to, co se v tomto článku navrhuje, není soukromý názor, ale názor podložený odpovědnými vykladači Písma. Je zarážející, že důsledky doktrinní propasti, která existuje mezi Novým zákonem a současným náboženstvím, nejsou brány vážněji.

Závěr, který by měl ze studie tohoto druhu vyplynout, je, že tradiční teologické představy nejsou nutně bezpečným vodítkem k učení Nového zákona. V některých kruzích byl celý teologický systém postaven na falešném předpokladu, že mrtví jsou v nebi naživu. Je velmi příznačné, že první zaznamenaná lež v Písmu byla právě na podporu vrozené nesmrtnosti člověka. Byl to had, kdo prohlásil: "Vy určitě nezemřete" (Gn 3:4), což bylo v příkrém rozporu s božským prohlášením, že "Vy [živé duše] určitě zemřete" (Gn 2:17). Je skutečně nemožné sladit uctívání Marie a modlitbu ke svatým s apoštolským učením, když ona i oni jsou v současnosti v novozákonním pojetí v bezvědomí, "spí" ve smrti a čekají na první vzkříšení! (Zj. 20:4).

¹ *In the End God*, 1968, s. 27.

² Nový zákon ve skutečnosti učí o dvou vzkříšeních. První se týká pouze křesťanských mrtvých a nastane při Kristově návratu (1 K 15:23); druhé se týká všech "ostatních mrtvých" na konci tisíciletí (Zj 20:5, 12, 13).

³ *Ibid.*, s. 104-105.

⁴ Čtenáři snad budou souhlasit s tím, že jde o poctivé vyjádření jejich vlastních zkušeností. Vzpomínám si, jak mi v dětství vyprávěli o smrti mého dědečka. Dobře si vzpomínám, že jsem si myslel, že dědeček už musí být "v nebi", i když se o této otázce otevřeně nemluvalo. Netušil jsem, že jsem přijal lidové smýšlení o této otázce, ale rozhodně ne křesťanskou doktrínu prvního století

⁵ *Ibid.*, s. 42-43, přidáno zdůraznění.

⁶ *Ibid.*, s. 42-43, přidáno zdůraznění.

⁷ *Ibid.*, s. 91, přidáno zdůraznění

⁸ *An Introduction to New Testament Theology*, s. 345, 346.

⁹ *Ibid.*, s. 196, přidáno zdůraznění.

¹⁰ *In the End God*, s. 106.

¹¹ *Introduction to New Testament Theology*, s. 346.

¹² *A Theological Word Book of the Bible*, s. 111, 112, přidáno zdůraznění.

¹³ Je třeba poznamenat, že konkrétní varování před falešnou takzvanou "gnózí" vyslovil Pavel (1 Tim 6:20).

¹⁴ Philadelphia: Fortress Press, 1966, s. 413-414, přidáno zdůraznění.

¹⁵ *The Plain Man Looks at the Creed*, London and Glasgow Collins Press, 1967, s. 334.

¹⁶ Z Lutherových Hovorů u stolu, *Lutherovy spisy*, sv. 54.

¹⁷ Paul Althaus, *The Theology of Martin Luther*, s. 414-415.

¹⁸ *Ibid.*, s. 415.